

Змістовий Розділ 3 ОСНОВИ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

Лекція

Основи адміністративного права України

Мета заняття: Вивчити систему адміністративного права; поняття адміністративного порушення, особливості нормативної і фактичної підстав адміністративної відповідальності, види адміністративних стягнень.

План

1. Поняття, предмет адміністративного права
2. Джерела адміністративного права
3. Поняття адміністративного правопорушення
4. Підстави для адміністративної відповідальності
5. Види адміністративних стягнень

Література:

Нормативна

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10/page2> - Кодекс України про адміністративні правопорушення

Учбова

1. http://library.kpi.kharkov.ua/files/new_postupleniya/pogorilko.pdf - *Правознавство В.Ф.Погорілко*, Г.А. Шпиталенко
2. http://www.bookland.com/download/p/pr/pravoznavstvo_folio/sample.pdf - Правознавство базовий підручник для ВНЗ
3. <http://pidruchnyk.com.ua/405-pravoznavstvo-gavrish-sutkoviy-flpenko-10-klas.html> - Правознавство (Гавриш, Сутковий, Філіпенко) 10 клас
4. <http://pidruchnyk.com.ua/406-pravoznavstvo-narovlyanskiy-10-klas.html> - Правознавство (Наровлянський) 10 клас

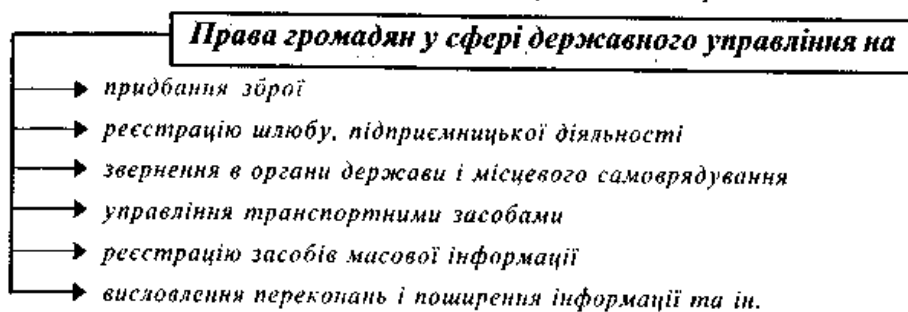
Поняття, предмет та цілі адміністративного права

Адміністративне право належить до фундаментальних галузей права і є важливою ланкою в системі національного права України. Воно, обслуговуючи публічні інтереси, серед юридичних пріоритетів зберігає права і свободи людини і громадянина. В Конституції України 1996 р. реалізована концепція абсолютних і невідчужуваних прав людини. Саме вони, а не інтереси окремих органів державної влади, повинні визначати зміст і застосування законів, діяльності законодавчої і виконавчої влади. Адміністративне право виходить з того, що апарат державної влади повинен служити інтересам закону, виконувати і забезпечувати його виконання. '

Адміністративне право можна визначити як систему норм, покликаних регулювати в інтересах особи і суспільства відносини, що виникають в процесі функціонування публічної влади (органів державної виконавчої влади і місцевого самоврядування), а також у внутрішньо-організаційній діяльності інших органів (регулювання функції адміністрування).

Предметом адміністративного правового регулювання є суспільні відносини, що виникають, змінюються і припиняються у сфері державного управління.

А адміністративне право визначає основні принципи державного управління, виконавчо-розпорядчу діяльність, способи забезпечення законності та дисципліни у державному управлінні, урегульовує порядок управління окремими галузями народного господарства, культурою, освітою, наукою, адміністративно-політичною діяльністю та ін.

Разом з правами на громадян покладається і ряд обов'язків. Основним (загальним) обов'язком громадян є обов'язок дотримуватись Конституції України та законів держави. Інші обов'язки є похідними і стосуються різних сфер життєдіяльності людей. Адміністративно-правові норми встановлюють різні правила поведінки і обов'язки громадян їх дотримуватись, наприклад: *вправила дорожнього руху і користування громадським транспортом; ^проходити у встановлених випадках обов'язковий медичний огляд і лікування; реєструвати транспортний засіб і отримувати дозвіл на зайняття певними видами діяльності.*

Джерела адміністративного права

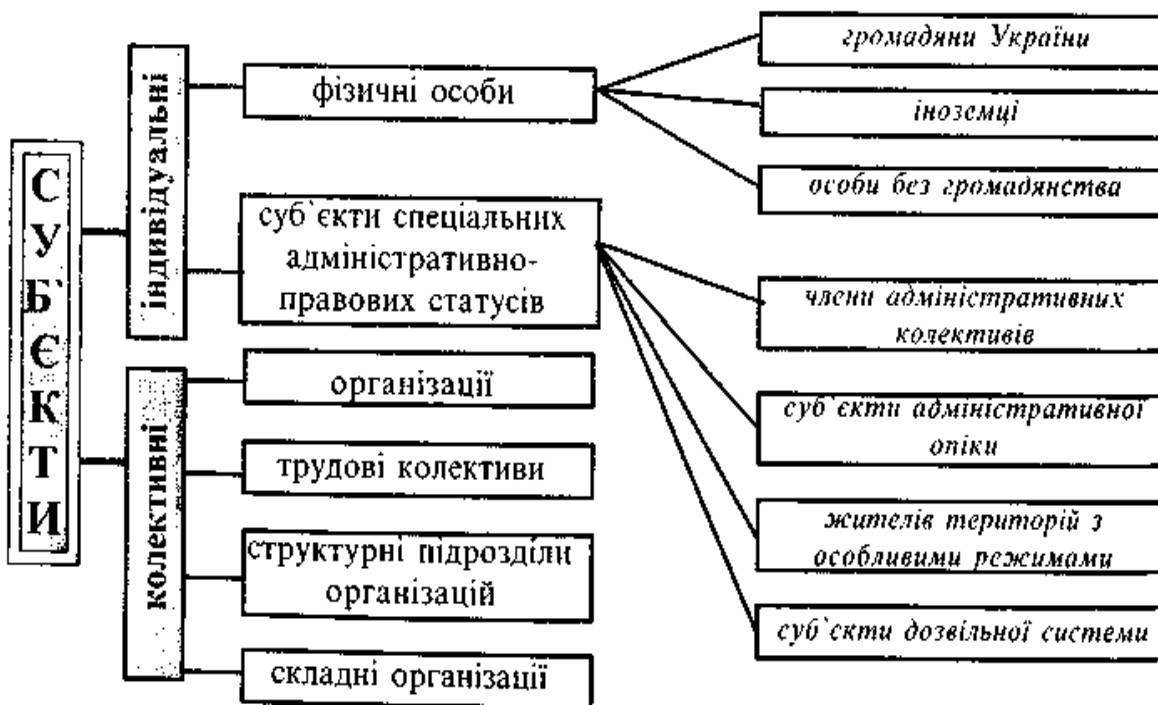
Поняття адміністративного правопорушення

Адміністративним правопорушенням (проступком) визнається *протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність.*

Найтісніше адміністративні проступки пов'язані із злочинами та, відповідно, кримінальною відповідальністю. У них можуть бути подібні об'єкти правопорушення (наприклад, громадський порядок як щодо адміністративного проступку "дрібне хуліганство" так і злочину "хуліганство"). Відмінним є ступінь суспільної небезпеки (шкідливості) - зрозуміло, що у злочину він є вищим. Схожими також є заходи відповідальності за вчинення адміністративних проступків та злочинів (наприклад, штраф може бути як адміністративним стягненням, так і кримінальним покаранням).

Поza тим, можна відзначити певний пріоритет кримінальної відповідальності " перед адміністративною. Відповідно до законодавчої норми, адміністративна відповідальність настає, якщо правопорушення за своїм характером не тягнуть за собою, відповідно до закону, кримінальної відповідальності.

Система суб'єктів адміністративного права

Види адміністративних стягнень

Стаття 24. Види адміністративних стягнень

За вчинення адміністративних правопорушень можуть застосовуватись такі адміністративні стягнення:

- 1) попередження;
- 2) штраф;
- 2-1) штрафні бали;
- 3) оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення;
- 4) конфіскація: предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення;

5) позбавлення спеціального права, наданого даному громадянину (права керування транспортними засобами, права полювання);

позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю;

5⁻¹) громадські роботи;

6) виправні роботи;

6⁻¹) суспільно корисні роботи;

7) адміністративний арешт;

8) арешт з утриманням на гауптвахті.

Законами України може бути встановлено й інші, крім зазначених у цій статті, види адміністративних стягнень.

Законами України може бути передбачено адміністративне видворення за межі України іноземців і осіб без громадянства за вчинення адміністративних правопорушень, які грубо порушують правопорядок.

Найменш обтяжливим для правопорушника видом адміністративного стягнення є *попередження*. Його зміст полягає в офіційному засудженні проступку уповноваженим органом держави і попередженні про недопустимість вчинення подібних дій у майбутньому. Попередження як захід адміністративної відповідальності виноситься, як правило, в письмовій формі і тягне ті ж самі наслідки, що й інші стягнення. Зокрема, при повторному вчиненні адміністративного проступку підвищується ступінь юридичної відповідальності правопорушника.

Безсумнівно, найпоширенішим видом адміністративного стягнення є штраф - грошове стягнення на правопорушника. Він передбачений нормами Кодексу про адміністративні правопорушення і в цілому ряді інших законів України, що встановлюють адміністративну відповідальність.

Штрафні бали є стягненням, що накладається на громадян за правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, установлені цим Кодексом.

Кожному громадянину, який має право керування транспортним засобом, щороку з початку року (з дня отримання права керування транспортним засобом) і до кінця року нараховується 150 балів.

У разі фіксації правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху в автоматичному режимі від загальної кількості балів громадянина, який вчинив правопорушення, вираховується кількість штрафних балів, передбачених відповідною статтею Особливої частини цього Кодексу.

У разі якщо розмір стягнення у вигляді штрафних балів перевищує залишок балів громадянина, штрафні бали накладаються відповідно до залишку незалежно від розміру штрафних балів.

Значно менш поширеним від штрафу є такий вид адміністративного стягнення, як позбавлення спеціального права, наданого громадянину. Це стягнення застосовується лише до осіб, яким уповноваженими організаціями було надане право керування транспортними засобами або право полювання, у випадках грубого чи систематичного порушення порядку користування цими правами. Позбавлення спеціального права є триваючим адміністративним стягненням і може бути встановлено на строк до трьох років.

Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю призначається судом на строк від шести місяців до одного року, незалежно від того, чи передбачене воно в санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини цього Кодексу, коли з урахуванням характеру адміністративного правопорушення, вчиненого за посадою, особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, та інших обставин справи суд визнає за неможливе збереження за нею права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.

Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю призначається судом строком на один рік, коли його спеціально передбачено в санкції статті

Громадські роботи полягають у виконанні особою, яка вчинила адміністративне правопорушення, у вільний від роботи чи навчання час безоплатних суспільно корисних робіт, вид яких визначають органи місцевого самоврядування.

Громадські роботи призначаються районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судом (суддею) на строк від двадцяти до шістдесяти годин і відбуваються не більш як чотири години на день.

Громадські роботи не призначаються особам, визнаним інвалідами першої або другої групи, вагітним жінкам, жінкам, старше 55 років та чоловікам, старше 60 років.

Виправні роботи застосовуються на строк до двох місяців з відбуванням їх за місцем постійної роботи особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, і з відрахуванням до двадцяти процентів її заробітку в доход держави. Виправні роботи призначаються районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судом (суддею).

Суспільно корисні роботи полягають у виконанні особою, яка вчинила адміністративне правопорушення, оплачуваних робіт, вид яких визначає відповідний орган місцевого самоврядування.

Суспільно корисні роботи призначаються районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судом (суддею) на строк від ста двадцяти до двохсот сорока годин і виконуються не більше восьми годин, а неповнолітніми - не більше двох годин на день.

Суспільно корисні роботи не призначаються особам, визнаним інвалідами I або II групи, вагітним жінкам, жінкам, старше 55 років та чоловікам, старше 60 років.

Арешт з утриманням на гауптвахті встановлюється і застосовується лише у виключних випадках за окремі види військових адміністративних правопорушень на строк до десяти діб. Арешт з утриманням на гауптвахті призначається районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судом (суддею).

Арешт з утриманням на гауптвахті не може застосовуватися до військовослужбовців-жінок.

Найбільш суворим видом адміністративних стягнень, незаперечне є *адміністративний арешт*. Він полягає у фізичному обмеженні свободи особи на строк до п'ятнадцяти діб, тобто, за своєю сутністю є близьким до кримінальних покарань. Адміністративний арешт встановлюється і застосовується лише у виняткових випадках за окремі види адміністративних проступків з підвищеним ступенем суспільної небезпеки. Зокрема, він передбачений законом за вчинення таких протиправних діянь:

- *дрібне хуліганство (ст. 173 КпАП);*
- *злісна непокоря законному розпорядженню або вимозі працівника міліції, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовця (ст. 185 КпАП);*
- *порушення організації і порядку проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій (ст. 185-1 КпАП);*
- *прояв неповаги до суду (ст. 185-3 КпАП).*

Увага!
Навіть за вчинення вище перерахованих проступків адміністративний арешт не може застосовуватись до вагітних жінок, жінок, що мають дітей віком до дванадцяти років, до осіб, які не досягли вісімнадцяти років, до інвалідів першої і другої груп.

Крім зазначених стягнень Кодексом про адміністративні правопорушення передбачені ще два види стягнення, що полягають у відчуженні предметів, які стали знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного проступку; їх сплатне вилучення та конфіскація. Обидва стягнення носять майновий характер.

Сплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного проступку, полягає в його примусовому вилученні за рішенням суду і наступній реалізації з передачею вирученої суми колишньому власникові з відрахуванням витрат по реалізації вилученого предмета. Це стягнення передбачено, наприклад, за повторне протягом року керування транспортними засобами у стані сп'яніння, а також за ухилення осіб, які керують транспортними засобами, від проходження відповідно до встановленого порядку огляду на стан сп'яніння. Сплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного проступку, застосовується у цих випадках як додаткове стягнення поряд з основними: штрафом або позбавленням права керування транспортними засобами.

При застосуванні ж конфіскації як адміністративного стягнення у правопорушника відчужуються лише предмети, які стали знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного проступку. Наприклад, порушення правил про валютні операції: незаконні скуповування, продаж, обмін, використання валютних цінностей як засобу платежу або застави тягнуть за собою конфіскацію зазначених цінностей (ст. 162 КпАП) разом з основним стягненням у вигляді попередження або штрафу.

- *Конфісковано може бути лише предмет, який є у приватній власності*

- *порушника, якщо інше не передбачено законами України.*

Аналогічно до позбавлення спеціального права полювання, законом встановлюється обмеження на застосування конфіскації предметів, які стали знаряддям вчинення адміністративного проступку. А саме: конфіскація вогнепальної зброї, інших знарядь полювання і бойових припасів не може застосовуватись до осіб, для яких полювання є основним джерелом існування. У згаданій вище статті 24 Кодексу про адміністративні проступки передбачено, що законами України може бути встановлено й інші, крім зазначених, види адміністративних стягнень - мова йде про *другу групу стягнень*, визначених нами на початку параграфу. Таким чином, законодавець визначає, що адміністративними можуть визнаватись відмінні від закріплених у Кодексі видів стягнень, проте такі, що володіють ознаками, притаманними адміністративним стягненням. У зв'язку з відсутністю вичерпного переліку таких стягнень, назвемо лише їх частину, що дозволить нам сформулювати загальне уявлення.

Заходи юридичної відповідальності за вчинення адміністративних проступків стосується до неповнолітніх у віці від шістнадцяти до вісімнадцяти років. За змістом вони наближаються до загальних адміністративних стягнень, але містять менш обтяжуючі обмеження та обов'язки для неповнолітніх осіб, що вчинили адміністративні проступки. Відповідно до статті 24-1 Кодексу про адміністративні правопорушення, до неповнолітніх можуть бути застосовані такі заходи впливу:

- зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого;
- застереження;
- догана або сувора догана;
- передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічному або трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання.

Загальні адміністративні стягнення (попередження, штраф тощо) до неповнолітніх у віці від шістнадцяти до вісімнадцяти років можуть бути застосовані лише за вчинення визначених законом окремих видів адміністративних проступків.